

РЕВМАТИЗМ БИЛАН КАСАЛЛАНГАН БОЛАЛАРДА СУРУНКАЛИ ТОНЗИЛЛИТНИ УЗОҚ МУДАТЛИ ХИРУРГИК ДАВОЛАШНИНГ НАТИЖАЛАР

**Hurramov Axtam Buriyevich. Assistent
Odam anatomiyasi kafedrası,
Samarqand davlat tibbiyot universiteti,
Samarqand, O'zbekiston**

Annotatsiya: Maqolada revmatizm bilan kasallangan bolalarda surunkali tonzillitni xirurgik davolashning uzoq muddatli natijalari o'rganilgan. Bizning kuzatuvimiz ostida 6 yil davomida 386 nafar revmatizm bilan og'rigan bola bo'lgan. Bu bemorlar uch guruhga bo'lingan: birinchi guruhga 145 nafar revmatizm va surunkali tonzillit bilan og'rigan bemorlar kiritilgan, ularga so'nggi bir necha yil davomida surunkali tonzillit bo'yicha konservativ davolash usullari qo'llanilgan. Tonzillektomiyadan so'ng angina va paratonzillyar yallig'lanishlarning qaytalanishi 97% holatlarda kuzatilmagan.

Kalit so'zlar: bolalar, surunkali tonzillit, revmatizm bilan og'rigan, revmatik miokardioskleroz, tonzillektomiya.

ОТДАЛЕННЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ХИРУРГИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ ХРОНИЧЕСКОГО ТОНЗИЛЛИТА У ДЕТЕЙ, СТРАДАЮЩИХ РЕВМАТИЗМОМ

**Хуррамов Ахтам Буриевич. Ассистент
кафедры анатомии человека
Самаркандского государственного медицинского университета,
Самарканд, Узбекистан**

Резюме: В статье изучены отдаленные результаты хирургического лечения хронического тонзиллита у детей, страдающих ревматизмом. Под нашим наблюдением в течение 6 лет находилось 386 детей, больных ревматизмом. Эти больные были разделены на три группы: в первую включены 145 человек, страдавших ревматизмом и хроническим

тонзиллитом, которым последние несколько лет по поводу хронического тонзиллита проводилось консервативное лечение. Рецидивы ангин и паратонзиллярных воспалений после тонзилэктомии прекратились в 97% наблюдений.

Ключевые слова: дети, хронический тонзиллит, страдающих ревматизмом, ревматический мио-кардиосклероз, тонзилэктомия.

LATE RESULTS OF SURGICAL TREATMENT OF CHRONIC TONSILLITIS IN CHILDREN WITH RHEUMATISM

Khurramov Akhtam Burievich. Assistant

Department of Human Anatomy

Samarkand State Medical University,

Samarkand, Uzbekistan

Abstract: The article studies the late results of surgical treatment of chronic tonsillitis in children with rheumatism. We observed 386 children with rheumatism for 6 years. These patients were divided into three groups: the first included 145 people suffering from rheumatism and chronic tonsillitis, who had been undergoing conservative treatment for chronic tonsillitis for the past few years. Recurrences of tonsillitis and paratonsillar inflammation after tonsillectomy ceased in 97% of cases.

Keywords: children, chronic tonsillitis, rheumatism, rheumatic myocardial sclerosis, tonsillectomy.

Kirish. Revmatizm bilan ogʻrigan bemorlarda surunkali tonsillitni xirurgik davolashning uzoq muddatli natijalarini oʻrganishga bir qancha adabiyotlar bagʻishlangan [3,4]. Ushbu davolashning samaradorligi haqida mahalliy va xorijiy adabiyotlarda turli xil maʼlumotlar keltirilgan [1,2]. Bir qator tadqiqotchilarning maʼlumotlariga koʻra, revmatizmni davolash natijalari tonsillektomiya imkon qadar revmatizmning dastlabki bosqichlarida va erta yoshda amalga oshirilganda yaxshiroq boʻlgan [5,6]. Surunkali tonsillitni xirurgik davolash natijalarini baholashda revmatizm bilan ogʻrigan bemorlarda yurak-qon tomir tizimining holati, revmatizmning qaytalanishi va takroriy hujumlar, yurak nuqsoning

shakllanishi va yurak patologiyasining rivojlanishi asos qilib olinishi tavsiya etiladi [7]. Yuqorida keltirilganlarning barchasi bizni revmatizm bilan ogʻrigan bolalarda surunkali tonzillitni xirurgik davolashning uzoq muddatli natijalarini oʻrganishga undadi.

Tadqiqot maqsadi. Biz revmatizm bilan ogʻrigan bolalarda surunkali tonzillitni xirurgik davolashning uzoq muddatli natijalarini oʻrgandik.

Tadqiqot materiallari va usullari. Bizning kuzatuvimiz ostida 6 yil davomida 6 yoshdan 14 yoshgacha boʻlgan 386 nafar revmatizm bilan ogʻrigan bola boʻldi. Ulardan 118 nafari qizlar, 128 nafari oʻgʻil bolalar, 140 nafari shahar aholisi, 146 nafari qishloq va qishloq joylarida yashovchilar edi. Revmatik miokardioskleroz 253 bemorda, yurak qusuri (koʻpincha mitral klapan yetishmovchiligi) 33 kishida aniqlangan.

Tadqiqot natijalari. LOR aʼzolarini koʻrikdan oʻtkazishda 246 bemorda surunkali tonzillit aniqlangan, 140 kishida LOR aʼzolari boʻyicha patologiyalar kuzatilmagan. Surunkali tonzillit shahar aholisida (69,1%) qishloq va qishloq joylarida yashovchilarga (54,8%) nisbatan ancha tez-tez tashxis qoʻyilgan. Oʻgʻil va qiz bolalar surunkali tonzillit bilan bir xil darajada kasallangan. Revmatik jarayonning uzoq muddatli kuzatuvida bemorlar uch guruhga boʻlingan. Birinchi guruhga 145 nafar revmatizm va surunkali tonzillit bilan ogʻrigan bemorlar kiritilgan, ularga soʻnggi bir necha yil davomida surunkali tonzillit boʻyicha konservativ davolash usullari qoʻllanilgan. Ikkinchi guruhdagi bemorlarga (101 kishi) revmatizm va surunkali tonzillit boshlanganidan keyin turli muddatlarda tonzillektomiya amalga oshirilgan. Uchinchi guruh – nazorat guruhi: faqat revmatizm bilan ogʻrigan bemorlar (140 kishi). Tonzillektomiya revmatizmning birinchi yilida 16 bemorda, ikki yildan keyin 27 bemorda, uchinchi yilda 22 bemorda, toʻrtinchi yilda 7 bemorda, beshinchi yilda 4 bemorda va oltinchi yilda 7 bemorda amalga oshirilgan. Qolgan 4 bemorga bodomcha olib tashlash kasallikning 8-9-yillarida qilingan. Shuni taʼkidlash kerakki, ikkinchi guruhdagi 6 bemor revmatizmning boshlanish vaqtini bilmagan, 8 bemor esa revmatizm aniqlanishidan 1 yil oldin surunkali tonzillit boʻyicha operatsiya qilingan. Birinchi

guruhdagi bemorlarda takroriy hujumlar 6,2% holatlarda qayd etilgan; tonzillektomiya qilingan ikkinchi guruhdagi bemorlarda revmatizmning takroriy hujumlari ancha kam – 3,9% holatlarda kuzatilgan va bu asosan kasallik boshlanganidan 5 yildan keyin operatsiya qilingan bemorlarda ro'y bergan. Ikkinchi guruhdagi bemorlarda operatsiyadan keyingi davrda yurak qusurlarining shakllanishi kuzatilmagan. Uchinchi guruhdagi bemorlarda revmatizmning takroriy hujumlari 2,1% holatlarda tashxis qo'yilgan.

Shuni ta'kidlash kerakki, tonzillektomiyadan so'ng angina va paratonzillyar yallig'lanishlarning qaytalanishi 97% holatlarda to'xtagan. Revmatizmni davolashning eng yaxshi natijasi kasallik boshlanganidan keyingi dastlabki ikki yil ichida operatsiya qilingan bemorlarda kuzatilgan. Surunkali tonzillitni xirurgik davolashning uzoq muddatli natijalarini, bizning fikrimizcha, pediater bilan birgalikda va yurak-qon tomir tizimining holatini hisobga olgan holda o'rganish kerak.

Xulosa. 6 yil davomida 6 yoshdan 14 yoshgacha bo'lgan 386 nafar revmatizm bilan og'rigan bola kuzatuv ostida bo'ldi. Bu bemorlar uch guruhga bo'lingan: birinchi guruhga 145 nafar revmatizm va surunkali tonzillit bilan og'rigan shaxslar kiritilgan, ularga so'nggi bir necha yil davomida surunkali tonzillit bo'yicha konservativ davolash usullari qo'llanilgan; ikkinchi guruhdagi bemorlarga (101 kishi) revmatizm va surunkali tonzillit boshlanganidan keyin turli muddatlarda tonzillektomiya qilingan; uchinchi guruh – nazorat guruhi: faqat revmatizm bilan og'rigan bemorlar (140 kishi). Revmatizmning takroriy hujumlari birinchi guruhda 6,2%, ikkinchi guruhda 3,9%, uchinchi guruhda 2,1% holatlarda qayd etilgan. Tonzillektomiyadan so'ng angina va paratonzillyar yallig'lanishlarning qaytalanishi 97% holatlarda to'xtagan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Маматалиев А. Р. Особенности нейростологическое строение интразонального нервного аппарата вне печеночных желчных протоков у крыс //экономика и социум. – 2024. – №. 3-2 (118). – С. 692-695.

2. Маматалиев А., Орипов Ф. Гистологическое строение интрамурального нервного аппарата общего желчного протока и желчного пузыря у кролика, в норме и после удаления желчного пузыря //Журнал биомедицины и практики. – 2021. – Т. 1. – №. 3/2. – С. 117-125.
3. . Mamataliyev A. R. HISTOTOPOGRAPHY OF THE PROSTATE GLAND IN THE RABBIT //Экономика и социум. – 2025. – №. 2-1 (129). – С. 319-321.
4. Mamataliyev A. R., Sh R. S., Zohidova S. H. EKSPERIMENTAL JIGAR SIRROZI SHAROITIDA PASTKI PORTO KAVAL VENOZ TIZIMI MORFOLOGIYASINING ORGANILGANLIK DARAJASI //Экономика и социум. – 2024. – №. 4-1 (119). – С. 1346-1350
5. Narbayev, S., Minzhanova, G., Zubova, O., Toshbekov, B., Rasulovich, M. A., Sapaev, B., ... & Khudaynazarovna, T. I. (2024). Behavioral adaptations of Arctic fox, *Vulpes lagopus* in response to climate change. *Caspian Journal of Environmental Sciences*, 22(5), 1011-1019.
6. Орипов Ф. С. и др. Адренергические нервные элементы и эндокринные клетки в стенке органов среднего отдела пищеварительной системы в сравнительном аспекте //Современные проблемы нейробиологии. Саранск. – 2001. – С. 46-47.
7. Yakubovich S. I. et al. HYPERTROPHIC RHINITIS IN CHILDREN: ENDOSCOPIC TREATMENT //European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2023. – Т. 3. – №. 02. – С. 22-27.